

68977
Prepričajte se o kvaliteti Franckove kave!

Povesti iz avstr. zgodovine II.

Natisnila „Katoliška Tiskarna“ v Ljubljani.

K. k. Studienbibliothek Laibach

030048384

Povesti iz avstrijske zgodovine.

Franc I.

Med slavnimi avstrijskimi vladarji se odlikuje po svoji dobrotljivosti in priljubljenosti pri podložnikih posebno cesar Franc I. Premnogo lepih dogodkov iz njegovega življenja nam to priča.

Vrl častnik, ki se je odlikoval v mnogih bojih, je bil tedaj pomaknjen v višjo službo. Zato bi bil pa moral iti tudi iz glavnega mesta v neki zelo oddaljeni kraj, kjer je bila vojaška posadka. To je tedaj veliko stalo; častnik si pa kot družinski oče poprej ni mogel ničesar prihraniti. Vzame torej odlok, s katerim je bil povišan v službi in ga nese nazaj v dvorno pisarno Cesar Franc je moža dobro poznal, in ko zve, zakaj ne gre v daljni kraj kot načelnik posadke, sede in napiše, naj mu bla-

gajna izplača petsto kron potnine. Hvaležno sprejme častnik nakaznico in jo nese v cesarsko blagajno, da mu uradnik izplača nakazano vsoto. Pa kako se začudi, ko blagajničar vzame kupček bankovcev in začne šteti: Sto, petsto, tisoč, dva-, tri-, štiri-, pet tisoč!

„Čujte, gospod uradnik,“ pravi častnik, „to mora biti pomota. Moj dobri vladar mi je podaril le petsto kron.“

„Tukaj je nakazanih 5000. Kar mi veličanstvo ukaže, to moram storiti.“

Častnik vzame pet tisoč kron in gre zopet do svojega vladarja, da mu razodene pomoto. Smehljaje ga tolaži cesar in pravi: „Kar sem zapisal, ostane zapisano, če je tudi ena ničla več. Česar vi ne bodete rabili, potrebovali bodo vaši otroci.“

Ginjeno se zahvali častnik, rekoč: „In ko bi mogel pettisočkrat umreti, rad bi umrl za predobrega cesarja in svojo domovino.“

Tako udanih podložnikov je imel Franc I. povsod v svojem cesarstvu.

Leta 1813. je prišel s svojo armado v neko mesto, ki je bilo poprej avstrijsko, tedaj pa že pod Napoleonovo oblastjo.

Meščani so bili pa še svojemu vladarju iz srca udani in so upali, da zopet kmalu pridejo pod peroti avstrijskega orla. Cesarja Franca I. in njegove vojake so prav slovesno sprejeli. Vladarju so šle naproti belo oblečene deklice, ki so potresale cvetice po poti, in pet- do šestletna deklica mu je izročila šopek dehtečih rož z besedami: „Oče, ne pozabite nas! Oče, ne pozabite nas!“

Dobro je umel cesar Franc I. pomen priprostih besedi, vzdignil je dekletce k sebi na konja in ga posadil predse. Prav kmalu se privadi otrok milega vladarja, vzame šopek, razveže ga in jame zatikati cvetke v zapone cesarjeve vojne suknje in za njegov klobuk.

Armada se pomika dalje. Pred stolno cerkvijo pozdravi duhovščina svetlega vladarja. Ko ljudstvo vidi nedolžno dekletce, ki je bilo pozdravilo vladarja, na cesarjevem naročju, zalijo marsikatero oko solze veselja. Cesar Franc I. se pa ozre po množici in reče: „Menil sem, da so moji zvesti otroci, moji udani podložniki samo na Dunaju, in glejte, tukaj jih tudi najdem.“ Silna navdušenost zavlada po teh vladarjevih besedah med

narodom. Cesar izroči deklico njeni materi, stopi raz konja in gre spoštljivo v cerkev, kjer je vsa množica zapela zahvalno pesem.

Iz cerkve gre svetli vladar do svojega stanovanja. Kompanija avstrijskih grenadirjev je stala pred hišo za stražo. Takoj ukaže, da naj odide, češ, tukaj me bodo varovali moji otroci, moji zvestoudani podložniki.

Ferdinand I.

Cesar Ferdinand I. je bil silno milega in dobrega srca. Zgodovina ga naravnost imenuje „Dobrotnega“. Premnogokrat se je pokazala njegova blagosrčnost, posebno pa v tem-le dogodku.

L. 1848. je bilo burno, vstajno leto, in cesar Ferdinand se ni več čutil varnega na Dunaju ter je šel na Tirolsko iskat zavetja.

Nastanil se je v glavnem mestu Inomostu in odtod je šel v razvedrilo rad na kak daljši izprehod (izlet) po krasni gorati deželi. Spremljal ga je navadno njegov brat, nadvojvoda Franc Karol s svojo družino.

Ob takem izprehodu se je pripeljal cesar Ferdinand 5. avgusta 1848 popoldne v vas Zirl. Odtod je šel peš proti gradu Fragensteinu, ki je bil že ob času Maksimiljana I. cesarska lastnina in zaradi posebno ugodne lege jako čislan: sedaj je že razpadel.

Ko se cesar vrne z izprehoda v vas Zirl, ga že pričakuje ondotni gospod župnik. Nadvojvodinja Zofija namreč, žena nadvojvode Franca Karola, ter mati našega presvetlega cesarja, je bila že povedala vzvišenemu vladarju, da v vasi že več let leži neki hrom mladenič osamljen in brez pomoči. Ko je blagi cesar to zvedel, je sklenil obiskati mladeniča, in gospoda župnika so bili naprosili, naj bi kazal slavni družbi pot do mladeničeve kočice, ki je bila četrť ure oddaljena. Med potjo je pripovedoval častitljivi duhovnik, kako je bilo neizrečeno hudo hromemu bolniku, ker ni mogel cesarja Ferdinanda Dobrotljivega, videti iz obličja v obličje. Kmalu se pokaže uborno stanovanjšče, in župnik vede preslavnega gosta v malo preprosto izbico, kjer je ležal mladi bolnik. Pa kako se zavzame častitljivi mašnik, ko zagleda uborno izbico vso napolnjeno

z najvišjim osebjem — kakor cesarsko palačo! V čedni in snažni postelji, katero je bila že ob drugi priliki bolniku podarila preblaga gospa Zofija, je ležal na rokah in nogah ohromeli mladenič, pač usmiljenja vredna sirota, a ves udan v voljo božjo. Ob zglavju je stal cesarski domači zdravnik, na drugem koncu nadvojvodinja Zofija. Mladi principi, nadvojvoda Frančišek Jožef, Karol Ludovik in šestletni Ludovik Viktor so bili tudi navzoči in so sočutno zrlí na bolnega mladeniča; drugi prostor pa je napolnjevalo spremstvo vladarske gospode. Cesar prime mladeniča za roko in mu nekaj časa zre v blede obličje. Potlej pa mu reče z glasom presrčne dobrotljivosti: „Le v Boga zaupajte in bodite prepričani, da Vas gotovo ne zapusti.“

„Bog plačaj tisočkrat za to tolažbo!“ zahvaljuje se bolnik s slabotnim in tresočim glasom. Cesar pa, usmiljen Samaritan, zapusti s svojim spremstvom, vidno ginjen, kraj bede in bolesti, in še lepša se mu dozdeva sedaj krasota tirolske dežele in njenega divnega gorovja.

Precéj drugo jutro ukaže cesar Ferdinand iz Inomosta poslati tečnih jedil in

obilnih daril bolnemu mladeniču v Zirl, ki je v samotni sobici molil za cesarja, da bi ljubi Bog varoval njega in njegovo hišo v hudih viharjih, ki so v onih burnih dneh prekucije nevarno pretili tudi Avstriji.

Franc Jožef I.

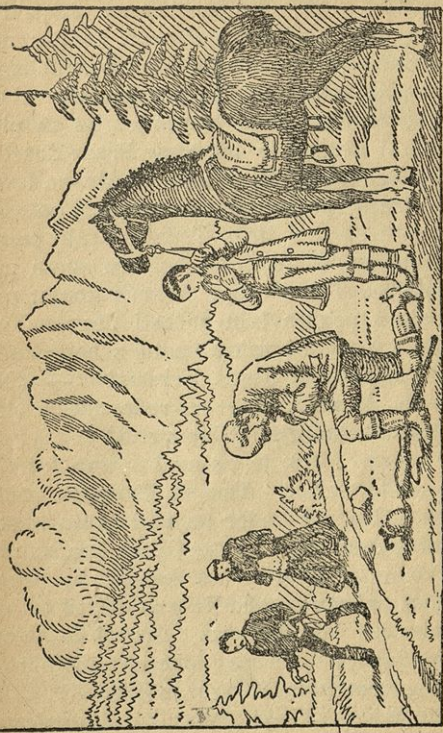
Slovenci smo vedno nad vse cenili sv. katoliško vero. Zato smo iz vsega srca udani vladarjem iz slavne habsburške hiše, ki so z nami enakega srca, enakega mišljenja. Posebno pa ljubimo in spoštujemo presvitelega cesarja Franca Jožefa I., ki je po besedah slavnovladajočega svetega Očeta Leona XIII. vladar „odlične pobožnosti“.

Franc Jožef I. je nastopil vlado dne 2. grudna 1848. Bila je tisti dan sobota. Pobožna njegova mati je prosila, da se ob zgodnji jutranji uri bere ena sveta maša na njen posebni namen. Nočni mrak je še pokrival zemljo, ko je šla visoka gospa v cerkev, da bi združila svoje prošnje z mašnikovimi molitvami. Na poti sreča mladega cesarja Franca Jožefa I., ki ji vošči ‚dobro jutro‘ in pravi;

„Mati jaz pridem že iz cerkve.“ Pač so bile to tolažilne besede za dobro mater, ki je šla v cerkev, da bi molila za svojega sina in izprosila božjega blagoslova za njegovo vladanje.

Sveti Oče Pij IX. so 8. grudna 1854. razglasili nauk, da je bila Marija brez madeža izvirnega greha spočeta. Avstrijski cesar, Franc Jožef I., je hotel posebno slovesno praznovati ta dogodek. Naslednje leto, 22. rožnika, je šla velikanska svečanostna procesija iz cerkve sv. Štefana do kipa Marije brez madeža izvirnega greha spočete na dvoru. Cesar Ferdinand III. je pred dvesto leti pred tem kipom izročil cesarstvo v Marijino varstvo, in Franc Jožef I. si je hotel vnovič zagotoviti pomoč nebeške kraljice.

Posebno pobožno časti presvetli vladar presveto rešnje Telo. Bilo je leta 1852. na Dunaju, 8. grudna, v praznik brezmadežnega Spočetja Device Marije. Veliko ljudi se je gnetlo po ulicah proti takozvanemu „Pratru“. Kar se začuje tenki glas zvončka, ki naznanja, da gre duhovnik previditi bolnika. Verni katoličani so pokleknili, mnogo ljudi pa se je le malo zmenilo za Jezusa v presv. rešnjem

Telesu, ki ga je nesel mašnik bolniku v zadnjo tolažbo in popotnico v večno življenje. Kar pridrdra dvorna kočija: nagloma se ustavi; iz nje stopi lepo oblečen gospod, poklekne, ko gre mašnik mimo in potem ga dalje spremlja. In ta plemeniti gospod je bil cesar Franc Jožef I. — Nekdaj je bil visoki vladar na lovu. V družbi pogumnih lovcev jezdi po ozki gorski stezi v hrib. Tedaj srečajo patra kapucina, ki je nesel bolniku sveto popotnico. Takoj stopi cesar s konja, poklekne, pozdravi in počasti Jezusa Kristusa v svetem zakramentu z besedami: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ — „Na veke. Amen,“ odgovori redovnik in blagoslovi vladarja. (Glej str. 9.)

Leta 1869. je potoval Franc Jožef I. v sveto deželo. Dne 9. listopada pride do višine, od koder se vidi sveto mesto Jeruzalem. Tukaj stopi raz konja, poklekne, poljubi sveto zemljo in nekaj časa pobožno moli. Nobeno oko ni ostalo suho pri tem prizoru. Arabci in Turki so dejali: „To je pobožen vladar; v njegovem cesarstvu bi radi živeli!“ Štiri dni je ostal visoki popotnik v Jeruzalemu, prejel v cerkvi božjega groba sv. ob-

hajilo in bil v izpodbudo in zgled vsem navzočim. Iz svete dežele je šel v Egipt, kjer je bil pri otvoritvi Sueškega prekopa. Na potu je nastala huda nevihta. Ko je nevarnost minula, prekrižal se je pobožno presvetli cesar in zahvalil Boga za rešitev in varstvo.

V vzvišen zgled katoliškim podložnikom izpolnuje cesar natanko postno postavo.

V začetku posta leta 1857. je bil presvetli vladar v Milanu. V tem mestu pa se prične štiridesetdanski post nekaj dni pozneje kakor drugje. Cesar pošlje k nadškofu vprašat, ali je tudi njemu pripuščeno pozneje post pričeti, ali se mora držati navade, ki velja drugod. — Pred nekaj leti se je odpeljal vladar v Inomost ravno tisti dan, ko so ondi imeli post za sveto leto. Ko je cesar to izvedel, ukazal je, naj mu prineso prežgane juhe. In ko je bil presvetli vladar leta 1883. na Kranjskem, primerilo se je, da je bil petek. Ker cesar ni vedel, da je knezoškof polajšal postno postavo vsem onim, ki so v Ljubljani, poslal je v škofijo svojega adjutanta prosit, da bi mu milostni knezoškof dovolili uživati mesna jedila.

To so ie posamezne črtice krščanskega življenja cesarja Franca Jožefa I. Presvetli vladar je vsako nedeljo in vsak zapovedan praznik gotovo pri sv. maši, naj si je doma ali na potovanju, in tudi v delavnik, ako mu je le mogoče. Sveto obhajilo prejme večkrat na leto. Procesije svetega rešnjega Telesa se udeleži vsako leto ob kakoršnemkoli vremenu in spremlja z odkrito glavo Najsvetejše ter tako časti Boga. Cesarju Francu Jožefu I. smo Slovenci kot vzornemu katoliškemu vladarju tako udani, da z besedo in dejanjem vedno kličemo:

Bog ohrani, Bog obvari
Nam cesarja — Avstrijo!

Franc Jožef I.

Zgodovinarji vseh časov bodo proslavljali našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I. kot modrega vladarja in dobrotnega očeta vseh podložnikov. Krepko in modro je vladal naš viteški vladar državo v hudih in nevarnih časih. Že začetek vladanja je bil jako težaven. Povsod je bila vojska povsod upor in

vendar je po modrosti presvitlega cesarja država premagala sovražnike in se zelo ojačila. Hudi časi so bili l. 1859. in 1866.; prvikrat so se Francozi in Lahi zvezali zoper Avstrijce in drugikrat Lahi s Prusi, ki so na severu napadli našo domovino zoper dano besedo. Avstrijci so izgubili Lombardijo in Beneško. Hud udarec je bil to za Avstrijo, ki ga je povzročilo premeteno in nepošteno združenje nasprotnikov.

Presvetli vladar je tudi v vojskinem času skrbel za vse podložnike širnega cesarstva. Skoraj brezštevilne prevažne in preznamenite naprave je oskrbel v korist Avstrije, ki osrečujejo vse narode in vse stanovne velike države. Kmet, meščan in vojak uživajo blagonosne sadove koristnih naprav blagega cesarja. Posebno slovi presvetli vladar kot dobrotni oče svojih podložnikov. L. 1872. je bila grozovita povodenj na Češkem. Žalostno novico so naznanili cesarju, ko je prišel iz sobe svoje na smrt bolne matere, h kateri je z gorečo svečo v roki spremil sv. rešnje Telo. V veliki žalosti presvetli vladar ni pozabil ubogih podložnikov in jim takoj poslal 40.000 kron. Sploh je

znano, da njegova blažena roka, njegovo zlato srce vsak dan neizmernih blagrov siplje svojemu ljudstvu; dan za dnevom poročajo raznoteri listi, koliko je cesar podaril za cerkve, šole, za pogorelce, po vodi poškodovanim in za druge dobre namene. Vsako leto izda presvetli vladar do dveh milijonov iz lastne blagajnice.

Sploh porabi cesar Franc Jožef vsako priliko, da pomaga revežu. Nekdaj je prišel visoki vladar iz svojega gradu na Dunaj, da bi sprejemal podložnike in poslušal njih prošnje. Ko gre po stopnjicah do vsprejemalne dvorane, dobi ondi staro ženico, ki je bila, kakor se ji je poznalo po priprosti obleki, doma iz katere planinske dežele. Opiraje se na palico je šla ženica počasi po stopnjicah. Ravno ko se hoče malo odpočiti in začne šteti koliko stopnjic je še do vrha, nagovori jo cesar, oblečen kot preprost častnik in jo povpraša, kaj želi. Ženica meni, da je kak služabnik cesarjev, izroči mu pisano prošnjo in ga tako-le nagovori: „Jaz sem Marija Fuks. Prav lepo prosim, da oddaste prošnjo cesarju. Samo on mi more pomagati in mi nazaj dati mojega Jožka, ki je tukaj pri vo-

jakih. On mi je edina podpora v starosti. S povzdignjenimi rokami bom molila in prosila Boga, da varuje državo vojske in da cesar mojega sina ne bo potreboval.“

Cesar ženici reče, naj počaka v čakalnici, on bo že prošnjo oddal na pravem kraju. Celo uro je čakala ženica in že je menila, da oni gospod ni oddal prošnje. Kar se odpro vrata in neki vojak vstopi.

„Sin moj, Jožek moj!“ pravi mamica. Samega veselja ni mogla nekaj trenutkov drugega izpregovoriti. Potem šele vpraša: „Odkod prihajaš?“

„Iz vojašnice!“

„Iz vojašnice? Ali si dobil dopust? Za koliko časa?“

„Popolnoma sem prost. Precej greva lahko domov. Presvetli cesar je sam tako zapovedal. Saj je tudi z Vami govoril, kakor mi je povedal vratar.“

Skoro s solznimi očmi je govorila ženica: „Zastonj nisem hodila semkaj. Ljubi Bog čuvaj in varuj dobrega cesarja!“

Tako oveseljuje presvetli vladar portrta srca, briše solze ubožnih vdov in sirot in pomaga revežem.

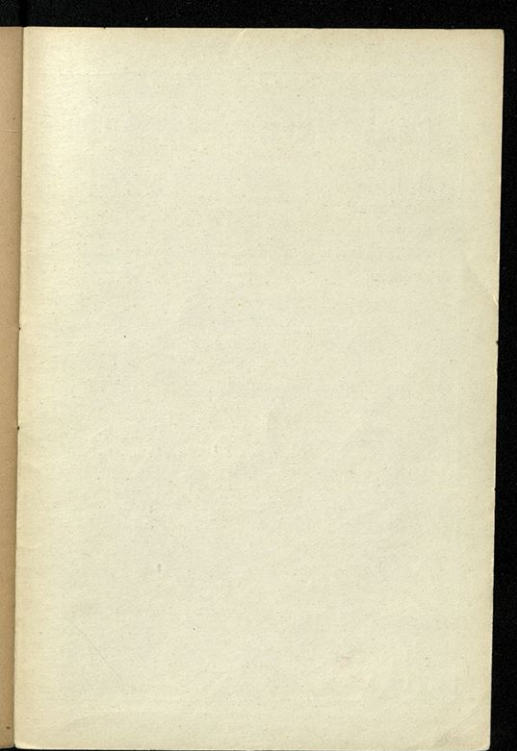
Zato pa tudi ob zeleni Donavi, v ogrski nižini in tirolskih planinah, ob Labi, Dravi in Savi proslavljajo vdani podložniki presvetlega vladarja, očeta narodov. Saj je tudi ni v širni Avstriji dežele, koje ni obiskalo presvetlo Veličanstvo, kjer ni osrečevalo zvestih podložnikov in kjer ne bije za dobrotnega vladarja tisoč in tisoč do smrti vdanih, zvestih src.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000511964

Prepričajte se o kvaliteti Franckove kave!

Pravi „**FRANCK**“ najboljši pridatek za kavo

Tovarnaška znamka.

Pazite
na tovarniško znamko kavni mlinček.

Založili Henr. Francka sinovi.